

**ОБРАЗАЦ ЗА ДОСТАВУ КОМЕНТАРА У ВЕЗИ СА ИЗМЕНАМА УСТАВА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ДЕЛУ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ПРАВОСУЂЕ**

Име и презиме: Саша Стефановић

Име организације, односно институције: Мрежа организација за децу Србије

Контакт телефон: 011/ 26 09 577

Е-пошта: office@zadecu.org

Датум: 30.06.2017.

1. Одредбе Устава Републике Србије на које се предлог за измену односи

- **Члан 64. став 2.**
- **Члан 64. став 5.**
- **Предлог увођења новог става/ставова (укупно 4) у оквиру члана 64.**
- **Члан 66. став 3.**
- **Члан 71. став 1.**

2. Предлог за измену Устава Републике Србије

1. Важећи став 2. члана 64. редефинисати:

“Свако дете има право на лично име, упис у матичну књигу рођених, право на држављанство, право да зна ко су му родитељи и на њихово старање и право да очува свој идентитет.”

2. Важећи став 5. члана 64. редефинисати:

“Права детета и њихова заштита уређују се законом. Деци ће бити обезбеђена заштита у складу са ратификованим међународним споразумима којима се штите њихова права.”

3. У члан 64. додати став *“Дете има право на живот у породичном окружењу.”*

4. Члан 64. проширити ставом који се односи на принцип најбољег интереса детета тако да гласи *“У свим активностима државних органа која се тичу деце, најбољи интерес детета биће од првенственог значаја.”*

5. Члан 64. проширити ставом који се односи на принцип партиципације деце: *“Дете има право да формира и изражава своје мишљење поводом свих питања која га се тичу, у складу са законом.”*

6. У члан 64. додати став који се односи на принцип недискриминације деце: *“Сва деца ће бити третирана једнако, без обзира на личне карактеристике. Забрањена је дискриминација по било ком основу.”*

7. Члан 66. став 3. редефинисати на следећи начин: *“Посебна заштита и помоћ државе се пружа деци из посебно осетљивих група.”*

8. Члан 77 став 1 редефинисати: *“Свако има право на квалитетно и доступно образовање.”*

3. Образложење упућеног предлога за измену Устава Републике Србије

1. Члан 7. Конвенције УН о правима детета, дефинише да дете након рођења има право на име, право на стицање држављанства, сазнање о пореклу, старање родитеља, те како би овај став био потпунији и обухватио сва ова права, предлагемо да се допуни горе наведеним.

2. Подсетили бисмо да као потписница Конвенције о правима детета, Република Србија има обавезу да усклади своје национално законодавство са одредбама овог међународног документа, што значи да је у обавези да предузме мере заштите деце дефинисане овом Конвенцијом. Оваквим ставом, обезбеђује се пуно поштовање Конвенције о правима детета.

3. Овај став подразумева право детета на живот у својој биолошкој породици, али и право на живот у окружењу које подсећа на породицу. У ситуацији када је дете привремено или стално лишено породичне средине, или у његовом најбољем интересу није повратак у ту средину, држава обезбеђује одређени вид алтернативног збрињавања деце. У односу на избор смештаја, породични смештај (хранитељство) треба да има приоритет приликом разматрања облика збрињавања детета. С тим у вези, позивамо се и на “Смернице о алтернативном збрињавању деце – оквир Уједињених нација”. Ове смернице као два кључна концепта издвајају нужност и прикладност. Концепт нужности се огледа у неопходности подршке биолошкој породици како би дете остало да живи у њој. Уколико дође до реализације мере издвајања детета из породице, избор облика алтернативног збрињавања треба да буде у складу са потребама детета и партиципативан, уз могућност разматрања спајања породице.

4. Принцип најбољег интереса детета, који има првенствени значај у свим поступцима који се односе на децу, прецизно је дефинисан у Општем коментару број 14 Комитета УН за права детета – најбољи интерес детета. Од изузетног је значаја да постоји уједначено схватање најбољег интереса детета међу свим државним органима, како би се избегло дискреционо тумачење истог. Стога, упућујемо на Општи коментар Комитета за права детета који описује шта јесте најбољи интерес детета.

Члан 3. Конвенције о правима детета гласи “У свим активностима које се тичу деце, без обзира да ли их предузимају јавне или приватне институције социјалног старања, судови, административни органи или законодавна тела, најбољи интереси детета биће од првенственог значаја.”

У својим Закључним запажањима из фебруара 2017. године, Комитет за права детета је препоручио Србији да “у светлу Општег коментара бр. 14 (2013) о праву детета да његови најбољи интереси имају примарни значај, ојача своје напоре како би се осигурало да се ово право на одговарајући начин интегрисе и доследно тумачи и примењује у свим законским, управним и судским поступцима и одлукама, као и у свим политикама, програмима и пројектима који су релевантни за децу и имају утицај на децу”. Комитет је Србији

препоручио и да “развија процедуре и критеријуме којима се пружају смернице свим релевантним лицима у власти за одређивање најбољег интереса детета у свакој области и за давање потребне тежине интересима детета као примарном значају”.

У складу са претходно наведеним, предлажемо да се принцип најбољег интереса детета гарантује Уставом.

5. Принцип партиципације детета у пуном смислу подразумева да деца треба да буду обавештена о свима стварима која их се тичу, да им се на узрасту прикладан начин омогући да искажу своје мишљење и да се том мишљењу прида дужна приликом доношења одлука надлежних органа о конкретном случају. С тим у вези се позивамо на члан 2. Конвенције о правима детета који гласи: “Стране уговорнице ће обезбедити детету које је способно да формира своје сопствено мишљење, право слободног изражавања тог мишљења о свим питањима која се тичу детета, с тим што се мишљењу детета посвећује дужна пажња у складу са годинама живота и зрелашћу детета. У том циљу, детету ће посебно бити пружена могућност да буде саслушано у свим судским и административним поступцима који се тичу детета, било непосредно или преко заступника или одговарајућег органа, на начин који је у складу са процесним правилима националног закона.”

Предлажемо да ово право буде гарантовано Уставом, будући да је и од значаја за рад правосудних органа у поступцима који се односе на заштиту деце.

6. Принцип недискриминације деце.

Члан 2. Конвенције о правима детета гласи: “Стране уговорнице ове Конвенције ће поштовати и обезбеђивати права утврђена овом Конвенцијом сваком детету које се налази под њиховом јурисдикцијом без икакве дискриминације и без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго уверење, национално, етничко или социјално порекло, имовинско стање, онеспособљеност, рођење или други статус детета, његовог родитеља или законског старатеља.”

Овај принцип је значајан за рад правосудних органа током поступака заштите права детета, поступака у вези са вршењем родитељског права, итд. Из ових разлога, сматрамо да треба да буде гарантован највишим правним актом.

7. Према члану 71. Нацрта закона о правима детета, дететом посебно осетљиве групе сматра се:

- 1. дете жртва насиља, занемаривања, експлоатације, сексуалног насиља и експлоатације, продаје или трговине децом;**
- 2. дете жртва употребе наркотика, дувана, алкохола и других психотропних супстанци и злоупотребе лекова и других штетних навика;**
- 3. дете азилант и дете избеглица;**

4. дете припадник националне мањине;
5. дете припадник сексуалне мањинске групе;
6. дете улице;
7. дете са сметњама у развоју и инвалидитетом;
8. дете из социјално нестимулативне средине
9. дете у сукобу са законом;
10. дете извршилац противправног дела које није навршило четрнаест година;
11. дете у ситуацијама оружаних сукоба.

Уместо постојећег термина “деца ометена у психичком или физичком развоју”, како је дефинисано у важећем Уставу, предлажемо употребу термина “деца са сметњама у развоју и/или инвалидитетом”, који је целисходнији.

8. Позивамо се на одредбе Конвенције о правима особа са инвалидитетом (члан 24) који обавезује државе чланице да омогуће деци право на образовање које је инклузивно, на свим нивоима, без дискриминације. Такође, позивамо се и на Општи коментар број 4 (2016) Комитета за права особа са инвалидитетом “Право на инклузивно образовање”. Општи коментар број 4 указује да је инклузивно образовање основно људско право, и да инклузивно образовање треба да буде заступљено на свим нивоима образовања. Кроз инклузивно образовање се достиже инклузивно друштво. Напомињемо да се инклузивно образовање односи на сву децу, децу из посебно осетљивих група и децу из опште популације. Појам “доступно” у смисли правног стандарда подразумева да право на образовање буде приступачно сваком детету, без икаквих препрека у остваривању овог права (препрека у смислу физичких/архитектонских баријера и препрека које се тичу квалитета садржаја, нпр. немогућност да деца припадници националних мањина наставу слушају на матерњем језику). С друге стране, “квалитетно” значи прилагођено потребама детета и праведно. Мере и активности подршке обезбеђују се детету/ученику који има потребу за додатном подршком, у складу са Законом.